

CODUL PENAL ADNOTAT

Volumul II

PARTEA SPECIALĂ

CP

Codul penal adnotat

Volumul II

Partea specială

Voicu Pușcașu
Cristinel Ghigeci

Universul Juridic
București
-2021-

PARTEA SPECIALĂ

Titlul I

Infracțiuni contra persoanei

Capitolul I

Infracțiuni contra vieții

Omorul

Art. 188. (1) Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Tentativa se pedepsește.

CORELAȚII NORMATIVE

→ Legislație anterioară:

- art. 174 C. pen.: (1) Uciderea unei persoane se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.
- (2) Tentativa se pedepsește.

→ Legislație conexă:

- **Norme constituționale:** art. 22 din Constituția României.
- **Norme procedurale:** art. 56 alin. (3) lit. b) C. pr. pen. (competența procurorului).
- **Alte dispoziții:** art. 32 din Legea nr. 535/2004; pct. 1 al anexei Legii nr. 187/2012 (prelevare probe biologice); art. 12 din Legea nr. 508/2004 (competența DIICOT – dacă săvârșirea ei a intrat în scopul unui grup infracțional organizat).

◆ DOCTRINĂ

Curt Ioana, Succesiunea de riscuri – efectele contribuției ulterioare a victimei asupra răspunderii penale a autorului, în C.D.P. nr. 4/2019, p. 9; *Guiu Mioara-Ketty*, Criteriul aptitudinii cauzale a acțiunii, în Dreptul nr. 1/2018, p. 171; *Rișniță Alexandru*, Persoana juridică – subiect al infracțiunii de omor, în C.D.P. nr. 1/2013, p. 49; *Duvac Constantin*, Infracțiunile contra persoanei din perspectiva noului Cod penal și a Codului penal în vigoare, în R.D.P. nr. 4/2012, p. 35; *Predescu Ovidiu, Udroiș Mihail*, Abordări europene cu privire la începutul vieții persoanei, în Dreptul nr. 3/2010, p. 235; Profanare de morminte în concurs de infracțiuni cu infracțiunea de omor atunci când inculpatul, prin dezmembrarea, incendierea cadavrului, urmărește ascunderea faptei (*ICCJ, secțiile unite, dec. nr. 35 din 22 septembrie 2008*), cu notă de *Daniel Nițu*, în C.D.P. nr. 3/2009, p. 121; *Diaconescu Horia Mihai, Diță Daniel Răzvan, Gazdovici Adalbert Gabriel*, Considerații în legătură cu raportul de cauzalitate în cazul infracțiunii de omor, în Dreptul nr. 10/2007, p. 145; *Diaconescu Horia*, Considerații cu privire la momentul consumării infracțiunii de omor, în Dreptul nr. 3/2003, p. 142; *Mărăcinescu Cristina*, Tentativă la infracțiunea de omor și vătămare corporală gravă, în R.D.P. nr. 4/2002, p. 112; *Antoniu George*, Ocrotirea penală a vieții persoanei, în R.D.P. nr. 1/2002, p. 9; *Diaconescu Horia*, Infracțiunile de tentativă de omor. Elemente de diferențiere ale acestora de infracțiunile contra integrității corporale și sănătății persoanei, în Dreptul nr. 3/2001, p. 94; *Mateuț Gheorghită*, Unele probleme privind tentativa la omor, în Dreptul nr. 10/2000, p. 96; *Diaconescu Horia*, Probleme ivite în doctrina juridică și practica judiciară cu privire la participația în cazul infracțiunii de omor, în Dreptul nr. 12/1999, p. 109; *Mateuț Gheorghită*, Unele considerații privind conținutul constitutiv al infracțiunii de omor, în Dreptul nr. 7/1999, p. 84; *Butiuc Constantin*, Discuții privind încadrarea juridică a faptei de ucidere și vătămare

corporală din culpă ca urmare a nerespectării unor dispoziții legale privind protecția muncii, în Dreptul nr. 9/1997, p. 78; *Tănăsescu Ianu*, Deosebirile dintre infracțiunile de omor și infracțiunile de lovire sau vătămări cauzatoare de moarte, în Dreptul nr. 10-11/1995, p. 115; *Mateuț Gheorghită, Blag Micle*, Unele probleme privind distincția dintre tentativa la omor și vătămarea corporală gravă prin punerea în primejdie a vieții persoanei, în Dreptul nr. 10-11/1993, p. 71; *Dianu Tiberiu*, Încadrarea juridică a faptei și individualizarea sancțiunii penale, în Dreptul nr. 1-2/1990 (anul 1), p. 73; *I. Brenciu Gheorghe, Panțirescu Vasile, Il. Ionescu N.*, Rănirea victimei prin retezarea unui deget. Decesul victimei care suferea de miocardită fibroasă preexistentă. Încadrare juridică, în R.R.D. nr. 7/1984, p. 50; *I. Antoniu George, Il. Pătulea Vasile*, Răspundere penală. Elemente constitutive. Raport de cauzalitate. Culpă medicului. Relevanță juridică, în R.R.D. nr. 4/1982, p. 60; *I. Popovici T. Mihai, Il. Antoniu George*, Omor. Intenție indirectă. Viol agravat. Tentativă, în R.R.D. nr. 4/1980, p. 54; *I. Chițeș Amalia, Lupu Iulian, Il. Stelu Șerban*, Rele tratamente aplicate minorului. Conținutul infracțiunii. Tentativă la infracțiunea de omor. Concurs de infracțiuni, în R.R.D. nr. 2/1979, p. 51.

Decizii CEDO

1. Obligații pozitive ale statului pentru protejarea dreptului la viață.

Statele nu sunt obligate numai să se abțină să nu provoace moartea în mod voluntar și nelegal, ci și să adopte măsurile necesare pentru a proteja viața persoanelor aflate sub jurisdicția lor, în special prin instituirea unei legislații penale concrete bazate pe un mecanism de aplicare. (L.C.B. împotriva Regatului Unit, hotărârea din 9.06.1998; *Osman împotriva Regatului Unit*, hotărârea din 28.10.1998). Absența unei răspunderi directe a statului în moartea unei persoane nu exclude aplicarea art. 2 (Anghelova și Iliev împotriva Bulgariei, nr. 55523/00, hotărârea din 26.07.2007, pct. 93).

Cu toate acestea, obligațiile pozitive care decurg din art. 2 „[trebuie să fie interpretate] astfel încât să nu impună autorităților o sarcină imposibil de realizat sau excesivă”. „În fața presupunerii că autoritățile nu și-au respectat obligația pozitivă de a proteja dreptul la viață (...) trebuie (ca Curtea să poată) să se convingă că autoritățile respective știau sau ar fi trebuit să știe pe moment că unul sau mai mulți indivizi erau amenințați în mod real și imediat în viața lor din cauza actelor infracționale ale unui terț și că nu au luat, în cadrul puterilor lor, măsurile care, din punct de vedere rezonabil, ar fi atenuat acest risc”

Nu s-a reținut încălcarea art. 2 din Convenție în cazul uciderii tatălui unui elev – domnul Osman a fost împușcat și fiul său a fost grav rănit în cursul incidentului – de către un profesor care a fost implicat într-o serie de evenimente din ce în ce mai grave și care fusese suspendat din funcție în urma unui examen psihiatric.

Reclamantii nu au demonstrat că autoritățile știau sau ar fi trebuit să știe că viețile elevului și a tatălui său erau puse într-un pericol real și imediat de către profesor, sau că ar fi existat probe suficiente fie pentru a condamna persoana în cauză, fie pentru a dispune internarea sa într-un spital de psihiatrie (*Osman împotriva Regatului Unit, Hotărârea Marii Camere din 28 octombrie 1998, www.csm1909.ro*).

2. Uciderea unei persoane care amenința polițiștii cu un pistol. Neîncălcarea art. 2 din Convenție.

Michael Fitzgerald, fratele reclamantei, a fost ucis în domiciliul său de către poliție după un asediu care a durat aproape două ore. Fratele reclamantei a fost somat de mai multe ori să arunce revolverul cu care păreau să amenințe un polițist, până când un glonț tras de forțele de ordine l-au lovit. Ulterior, s-a constatat că arma reclamantului nu era decât o imitație a unei arme reale. Poliția a sesizat ea însăși direcția de plângeri contra poliției. Raportul de anchetă a fost realizat de către parchet și a concluzionat că nimic nu justifică începerea unei urmăririi penale contra vreunui polițist. Direcția de plângeri contra poliției a confirmat verdictul care a fost confirmat și de către un juriu, în urma unei proceduri judiciare. Cererea reclamantei de a i se acorda sprijin judiciar pentru această procedură a fost respinsă, la fel ca și cererea de sprijin judiciar pentru declanșarea unui apel.

În ceea ce privește actele poliștilor care a tras focul mortal, totul conducea la concluzia că fratele reclamantei amenința forțele de ordine cu un pistol real, astfel încât riposta poliștilor a fost normală pentru a proteja viața colegilor săi. În aceste condiții, adăugând și faptul că cel decedat a fost somat de mai multe ori să se predea, recursul la forță, chiar regretabil nu a fost disproporționat, fiind absolut necesar pentru a proteja viața poliștilor. În ceea ce privește conducerea și controlul operațiunilor, Curtea a notat că aceasta a fost încredințată unor polițiști cu experiență în astfel de situații, antrenați special pentru evenimente excepționale, că legislația engleză reglementează modalitățile și condițiile recursului la forță

în astfel de ipoteze. De aceea, operațiunea a fost organizată și condusă de o manieră rezonabilă pentru a reduce la maximum posibil riscul pentru viața persoanelor vizate. În consecință, Curtea nu poate constata vreo violare a art. 2 sub acest aspect (*Bubbins împotriva Marii Britanii, Hotărârea din 17 martie 2005, www.jurisprudentacedo.com*).

3. Lipsa cadavrului. Presumția de deces a unei persoane care a dispărut de mai mulți ani.

Reclamantul susține că fiul său a fost reținut de forțele de ordine la 14 august 1993 și nu a mai apărut de atunci. Reclamantul a formulat o plângere adresată unui procuror dar, la 3 iunie 1996, acesta a dispus clasarea dosarului din cauza caracterului abstract al acuzațiilor și a probabilității ridicate ca persoana dispărută să fi fost membru al PKK. În susținerea afirmațiilor sale, reclamantul a depus o copie a unui document presupus a fi un raport al forțelor de securitate care făcea trimitere la arestarea fiului său, însă guvernul susține că documentul este fals, iar fiul reclamantului nu a fost niciodată reținut. Guvernul susține că falsul rezultă din faptul că numărul de înregistrare ce apare pe documentul furnizat de către reclamant este numărul de înregistrare al altui document, însă că nu poate să îl ofere Curții pe acesta din urmă, întrucât are un caracter secret.

Curtea a constatat că nu există niciun martor ocular al arestării sau al detenției fiului reclamantului, unica proba care susține această afirmație fiind copia acelui document depusă de către reclamant, condiții în care stabilirea autenticității documentului devine esențială. Curtea a considerat că un document fotocopiât trebuie supus unui examen atent înainte de a fi acceptat drept probă, în condițiile în care există mijloace tehnice prin care astfel de acte pot fi ușor contrafăcute. Pe de altă parte, este esențial pentru buna funcționare a sistemului Convenției ca statele să ofere Curții toate facilitățile necesare pentru a face posibilă examinarea unei plângeri. Este inerent faptul că atunci când agenți ai statului sunt acuzați de diverse violări ale Convenției, doar guvernul pârât dispune de informații care pot să susțină determinarea corectă a stării de fapt. Curtea a considerat că atunci când un guvern refuză, fără a oferi vreo explicație satisfăcătoare, să producă informațiile de care dispune, Curtea poate în mod legitim să tragă concluzii defavorabile izvorâte din acest refuz. În speță, Curtea a considerat că statul turc se afla într-o situație în care putea să asiste Curtea în stabilirea corectă a stării de fapt, depunând documentul despre care afirmă că are numărul de înregistrare al actului depus în copie de către reclamant. Curtea a considerat că statul nu se poate sustrage de la această obligație invocând pretinsul caracter secret al documentului. De aceea, Curtea percepe acest act drept un refuz nejustificat care, atașat altor elemente care pledează pentru autenticitatea actului depus de reclamant, conduce la concluzia că fiul acestuia din urmă fost reținut de forțele de ordine turce.

Principala problemă în speță este aceea de a ști dacă, în, absența unui cadavru, faptul că autoritățile nu au oferit nicio explicație plauzibilă dispariției unui deținut poate fi analizat sub aspectul violării art. 2 din Convenție. Curtea a considerat că răspunsul la această problemă depinde de ansamblul circumstanțelor speței și, în special, de existența unor probe suficiente pentru a se putea concluziona că deținutul a decedat în cursul privării sale de libertate. Din acest punct de vedere, perioada de timp care a curs de la reținerea persoanei constituie dacă nu element decisiv, măcar un factor pertinent de luat în considerație, întrucât cu cât se scurge mai mult timp de la dispariția unei persoane cresc șansele ca aceasta să nu mai fie în viață. În speță, ținând cont de circumstanțele de fapt și de împrejurarea că de la reținerea fiului reclamantului au trecut peste 6 ani, Curtea a considerat că se poate prezuma că acesta a decedat. Câtă vreme guvernul pârât refuză să ofere orice explicație pentru dispariția fiului reclamantului, Curtea a considerat că statul este responsabil de decesul acestuia, astfel că art. 2 fost violat (*Timurtas împotriva Turciei, Hotărârea din 13 iunie 2000, www.jurisprudentacedo.com*).

4. Neexecutarea pedepsei aplicate pentru uciderea unei persoane ca urmare a neîndeplinirii demersurilor pentru extrădarea condamnaților.

Curtea constată că trei dintre persoanele condamnate pentru violențe care au dus la decesul domnului Aurel Agache nu au executat pedepsele cu închisoarea pronunțate împotriva lor, din cauză că autoritățile române nu au îndeplinit demersurile de extrădare necesare [a se vedea, mutatis mutandis, Okkali împotriva Turciei, nr. 52067/99, pct. 76, CEDO 2006-... (fragmente)].

În consecință, Curtea consideră că, în speță, procedura penală nu s-a desfășurat cu suficientă diligență. Astfel, în circumstanțele speciale ale cauzei, procedura în litigiu nu a oferit măsuri de reparație corespunzătoare atingerii aduse valorilor consacrate la art. 2 din convenție. Prin urmare, această dispoziție a fost încălcată sub aspect procedural (*Agache și alții împotriva României, Hotărârea din 20 octombrie 2009, www.jurisprudentacedo.com*).